

УДК 037.011.33(477)-057.30

Сергій Петрович ГІРЕНКО,

заступник декана з навчально-методичної роботи

факультету № 2 (кримінальної поліції)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4871-5481>

ДО ПИТАННЯ МІНІМІЗАЦІЇ КОНФЛІКТОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Розглянуті деякі професійно-педагогічні аспекти конфліктологічної підготовки працівників поліції на етапі відомчої освіти. Визначені конфліктні професійні ризики у взаємодії поліцейських із громадянами та колегами, проаналізовані педагогічні вектори та умови розвитку особистісної конфліктологічної культури працівників різних підрозділів Національної поліції України в процесі фахової підготовки.

Процес реформування правоохоронної системи в Україні має багатовекторну мету, концентруючись на головних питаннях сьогодення – громадська безпека громадян, істотне зниження рівня злочинності в державі, зростання рівня та результативності «правоохоронного сервісу», покращення соціального іміджу усіх гілок правоохоронної системи та підвищення рівня суспільної довіри до них.

Все це здається можливим, на наш погляд, лише за умов реалізації найближчим часом системних перетворень в структурі та принципах діяльності правоохоронних інститутів, професійної уваги з боку працівників поліції усіх рівнів до проблем та заяв громадян щодо порушення їх прав та свобод, оперативного отримання позитивних результатів від діяльності реформованих закладів відомчої освіти Міністерства внутрішніх справ [3].

Одними із найбільш широко обговорюваних у ЗМІ та суспільстві принципів діяльності працівників поліції (патрульної кримінальної, превентивної діяльності, ювенальної превенції тощо) виступають гуманізм та толерантне, уважне ставлення працівника поліції до громадянина, коректне, поважне та неагресивне спілкування з різними категоріями громадян. Стандарти роботи нової Національної поліції визначені та закріплені у низці нормативних актів, що регулюють роботу її працівників та підрозділів, а саме: законах України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції», а також Правилах етичної поведінки поліцейських, прийнятих з метою «формування в поліцейських почуття відповідальності стосовно дотримання професійно-етичних норм поведінки під час виконання службових обов'язків, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до Національної поліції України» [1].

Численні дослідження умов та закономірностей діяльності переважної більшості правоохоронних підрозділів підкреслюють істотний вплив стресогенних та конфліктних чинників на працівників Національної поліції під час виконання ними професійних обов'язків. І в той же час, від працівника поліції суспільство очікує максимально конструктивної та, в правовому сенсі, грамотної поведінки, незалежно від службової ситуації. При спілкуванні з населенням або колегами Правила етичної поведінки вимагають від поліцейського поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення готовність співпрацювати.

Значущість та пріоритетність спілкування для реалізації навчально-виховного процесу професійного розвитку особистості, побудові інтерактивних форм навчання відображене в роботах І. Вачкова, А. Гольдштейна, Л. Петровської, К. Рудестам, В. Семіченко, В. Сласенина, В. Хомика. Цікавими та корисними ідеями для побудови ефективної навчальної моделі ефективної комунікації насичені, на наш погляд, психологічні теорії соціального навчання (Б. Скінер, А. Бандура, Дж. Роттер), раціонально-когнітивної терапії (А. Елліс) та позитивної сімейної терапії (Н. Пезешкіан). Саме в їх надрах підкреслюється значення мотиваційних і когнітивних факторів для пояснення взаємодії особистості з оточуючими, її поведінки в контексті соціальних (побутових та професійних) ситуацій.

Розглядаючи професійну спрямованість комунікативної культури працівників поліції в процесі підвищення ними фахової кваліфікації Д. В. Карабаш та Е. В. Козаченко [5] визначають пріоритетність саме культурологічного підходу у розвитку духовного та морального потенціалу сучасного правоохоронця. Та відокремлюють культуру особистості, культуру діяльності та культуру взаємодії.

Враховуючи вищевикладене, актуальними завданнями психолого-конфліктологічної професійної підготовки працівників поліції під час навчання у вищих навчальних закладах МВС, на наш погляд, слід вважати:

- *максимальне наближення програм навчальних дисциплін до специфічних умов професійної діяльності із обов'язковим врахуванням спеціальності (право, кібербезпека, правоохоронна діяльність та ін.) та спеціалізації (слідча, оперативно-розшукова, превентивна діяльність тощо).* Представлені підрозділи мають певні розбіжності у змісті, інтенсивності та повторюваності професійних конфліктогенів, які було враховано під час створення професійних навчальних курсів та під час тренінгових занять по дисциплінам «Ефективна комунікація», «Стресостійкість» та «Особливості комунікації з дітьми та підлітками». Але в цілому, як підтверджують наші дослідження, конфліктологічні ризики в правоохоронній сфері залишаються надзвичайно високими [4];

- *постійний моніторинг психологічних ризиків майбутньої професії (стресових, конфліктних, комунікативних, психоемоційних та ін.) та включення їх відпрацювання в програми підготовки поліцейських;*

- *системне формування компонентів конфліктологічної культури працівників поліції. Сьогодні існує значна кількість наукових публікацій, що висвітлюють загальнонаукові принципи та положення конфліктології в сфері різноманітних правових відносин. Праці таких дослідників як Ю. Аленін, В. Андросюк, О. Баєв, О. Бандурка [2], О. Баулін, В. Бачинін, В. Безбородов, А. Буданов, І. Вашенко, В. Великий, Л. Гуртієва, В. Друзь, О. Звонко, Н. Карпов, О. Кришевич, Л. Лобойко, В. Медведєв, О. Михайленко, В. Назаров, О. Небрат, С. Осіпова, М. Панов, М. Погорецький, І. Пономарьов, Л. Філонов, Н. Філімонов, С. Шейфер систематизують та аналізують різні конфліктологічні феномени, що супроводжують професійну діяльність правоохоронних органів, визначають джерела конфліктогенів та суспільно-професійного конфліктного навантаження працівників поліції;*

- *застосування науково-педагогічним складом та офіцерами курсової ланки навчального закладу сучасних ефективних психолого-педагогічних технологій професійної підготовки та перепідготовки працівників поліції до роботи у типових, складних та стресогенних ситуаціях оперативної взаємодії з громадянами, оволодіння методами здійснення конструктивного впливу, психопрофілактики конфліктних ситуацій, професійної втомлюваності та інших несприятливих психологічних станів. Під час викладання цілої низки психологічних дисциплін педагогічним складом активно застосовується передові науковий досвід індивідуального психологічного впливу на особистість в процесі міжособистісної комунікації, викладений в працях Е. Аронсона, Л. Берковица, Е. Берна, С. Брейма, К. Левіна, Д. Фрідмана, Дж. Міда, С. Мілграм, Е. Лангер, З. Фрейда, Р. Чалдіні та ін. Ряд публікацій «практичного» напрямку психології (А. Адлер, Г. Антонов, Н. Васильєв, А. Гольдштейн, Е. Джекобсон, А. Елліс, Х. Корнеліус, А. Лазебний, Ч. Ліксон, О. Лютова, М. Мартиненко, В. Мясіщев, Н. Пезешкіан, Д. Скотт, К. Томас [7], К. Хорні, О. Щербакова [6], Е. Еріксон) присвячений аналізу механізмів психічної саморегуляції та корекції конфліктних і постконфліктних станів особистості.*

- *розвиток у курсантів, магістрів та слухачів практичних вмінь первинної діагностики психологічного стану суб'єкта професійної взаємодії, максимального його розуміння незалежно від стилю спілкування, словникового запасу, рівня емоційності або віку,*

- *збагачення досвіду застосування прийомів первинної психологічної допомоги – корекції та самокорекції несприятливих психічних станів (стресових, агресивних, конфліктних, маніпулятивних), покращення самопочуття тощо.*

Реалізація зазначених завдань на етапі професійної освіти працівників поліції дозволить, на наш погляд, мінімізувати вплив конфліктогенних чинників на результативність професійної правоохоронної діяльності, особистісні психологічні параметри поліцейських та сприятиме зниженню їх професійної конфліктності.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 21.02.2018).
2. Бандурка А. М. Конфліктологія. Харьков : Ун-т внутр. дел, 1997. 356 с.
3. Гіренко С. П. Стан, перспективи та досвід формування конфліктологічної культури майбутніх працівників патрульної та кіберполіції. *Право і Безпека*. 2016. № 4 (63). С. 121–127.
4. Гіренко С. П. Формування конфліктологічної культури майбутніх працівників поліції в умовах реформування системи первинної професійної підготовки // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 47–51.
5. Карабаш Д. В., Козаченко Е. В. Профессиональная направленность развития коммуникативной культуры сотрудников полиции в системе повышения квалификации и переподготовки кадров. *Общество и право*. 2013. № 2 (44). С. 296–300.
6. Щербакова О. И. Контексты в конфликтологии : монография. М. : МГГУ им. М. А. Шолохова, 2006. 80 с.
7. Thomas K. W. Conflict and Conflict Management. Handbook of Industrial and Organizational Psychology. Chicago : Rand McNally, 1976. Pp. 5–11.

Отримано 28.02.2018

УДК 378.6

Володимир Миколайович КЛАЧКО,

професор кафедри управління та роботи з персоналом

Національної академії внутрішніх справ (М. Київ),

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0172-3599>

ПІДГОТОВКА УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Присвячено проблемі розробки педагогічної системи підготовки майбутніх магістрів до управлінської діяльності у вищих навчальних закладах МВС України. Під час розробки і реалізації педагогічної системи підготовки управлінських кадрів в НАВС використовувався для її характеристики цільовий, змістовний, діяльнісний, управлінський і результативний компоненти. Умовою ж ефективного функціонування системи є своєчасна орієнтація слухача на переважну спеціалізацію в одній з сфер правоохоронної діяльності.

Перетворення, які відбуваються в державі, в тому числі реформування в системі МВС, вимагають змін у поглядах на концепцію управління органами внутрішніх справ, характері їх оперативно-службових завдань, змісті та специфіці діяльності правоохоронців. Це, в свою чергу, спонукають до висунення якісно нових вимог до системи професійної освіти, рівня компетентності фахівців-професіоналів,